

Sofia Vikman kok ym.

Kirjallinen kysymys mobiililaitteiden opetusta häiritsevän käytön rajoittamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Hallituksen tavoitteena on lisätä aikaa oppimiseen ja opettamiseen perusopetuksessa. Tuoreimman PISA-tutkimuksen mukaan 41 % vastaajista koki mobiililaitteiden opetukseen liittymättömän käytön häiritseväksi matematiikan tunneilla. Jo pelkkä mobiililaitteen esille ottaminen oppitunnilla on usein ärsyke, jonka myötä keskittyminen herpaantuu helposti myös vieruskaverilla puhumattakaan siitä, jos puhelinta käyttää. Työnteko pysähtyy, kun uppoutuu kännykkään, ja kaverit helposti kerääntyvät vielä ympärille. Tunnelma on levoton ja työrauha häiriintyy.

Vuonna 2014 lainsäädäntöön tuli esineen ja aineen poisotto-oikeus. Sen perusteella perusopetuksessa kännykkä voidaan ottaa pois, jos se häiritsee. Oppimista potentiaalisesti häiritsevää käyttöä ei siis tällöin varsinaisesti voi ennaltaehkäistä, vaan reagoida voi vasta, kun käyttö häiritsee oppituntia. Lukiossa ja ammattioppilaitoksessa poisotto-oikeus koskee vain vaarallista esinettä, mutta opiskelijaa voi pyytää poistumaan häiritsevän käytön takia. Tärkeintä olisivat toimivat järjestysäännöt, jotka jo ennakoon vaikuttaisivat siihen, ettei häiritsevää käytöstä edes tapahduttaisi.

Yksi mobiililaitteen käytön isoista varjopuolista on somekiusaaminen. Toisiin oppilaisiin kohdistuvan erittäin vakavan kiusaamisen ohella kouluissa on ollut myös tapauksia, joissa oppilas on levittänyt somessa opettajista tunneilla salaa otettuja kuvia tai videoita.

Hallitusohjelmaan on kirjattu, että hallitus vahvistaa opettajien ja rehtoreiden toimivaltuuksia puuttua opetusta häiritsevään kouluaikana tapahtuvaan toimintaan. Hallitusohjelman mukaan teemme tarvittavat lainsäädäntömuutokset, joilla voidaan nykyistä tehokkaammin rajoittaa esimerkiksi mobiililaitteiden käyttöä koulupäivän aikana ja näin vahvistaa oppilaiden keskittymistä opetukseen.

Suomen koulutusjärjestelmä perustuu vahvasti koulujen ja kuntien autonomian kunnioittamiseen sekä siihen, että luotetaan rehtorien ja opettajien pedagogiseen asiantuntemukseen. Useat opettajat ovat pyytäneet vahvempia työvälineitä mobiililaitteiden oppimista ja opetusta häiritsevään käyttöön.

Yksi vaihtoehto lainsäädännön tarkentamiseen olisi Ruotsissa 2022 voimaan tullut laki, jossa kännykät on lähtökohtaisesti kielletty ja sitten mainittu poikkeukset, kuten pedagoginen käyttö ja

Kirjallinen kysymys KK 19/2024 vp

erityistarpeet. Ruotsissa kännykkäkielto ulottuu oppitunteihin, mutta esimerkiksi Ranskassa laki kieltää perusluonteisesti käytön koko koulupäivän ajan, tietyin poikkeuksin sielläkin.

Vaikka koulujen on mahdollista järjestyssäännöissä rajoittaa puhelinten käyttöä, on eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisu aiheuttanut epävarmuutta. Eduskunnan oikeusasiamies antoi kännyköiden poiskeräämisestä ratkaisun vuonna 2020. Ratkaisu kiinnittää huomiota perusopetuslain noudattamiseen. Kännykkäparkkia voidaan käyttää, jos se perustuu vapaaehtoisuuteen. Oppilaaseen ei voida kohdistaa kurinpitokeinoja pelkästään siitä syystä, jos hän ei laita kännykkää kännykkäparkkiin.

Koulu ei ole irrallinen saareke yhteiskunnasta, ja mobiililaitteita käytetään koulussa oppimisen tukemiseen. Opettajalla on kuitenkin oltava oikeus päättää, milloin niitä käytetään, ja kieltää kännykän käyttö oppitunnilla silloin, kun niitä ei tarvita.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Millä aikataululla opettajat ja koulut saavat hallitusohjelman mukaisesti nykyistä paremmat toimivaltuudet varmistaa kouluissa työrauha ja halutessaan rajoittaa mobiililaitteiden häiritsevää käyttöä?

Helsingissä 9.2.2024

Sofia Vikman kok
Mari-Leena Talvitie kok
Heikki Autto kok
Timo Heinonen kok
Ben Zyskowicz kok
Sari Sarkomaa kok
Karoliina Partanen kok
Jukka Kopra kok
Janne Heikkinen kok
Marko Kilpi kok
Markku Eestilä kok
Mia Laiho kok
Pekka Toveri kok
Pauli Aalto-Setälä kok
Pihla Keto-Huovinen kok
Ville Valkonen kok
Noora Fagerström kok